

СВОБОДА ЧИ ЗОНА? СИЛА ПРАВА ЧИ ПРАВО СИЛИ?

Любити життя і творити в гармонії з природою (з його Творцем по-іншому) чи вивисуватись над собою подібними і прагнути влади над ними? – Це і є протисторова добра і зла. Нині воно у всій своїй повноті виявляється у війні агресивних паразитів з паразитарної імперії російського фашизму проти волелюбної України, яку ця імперія будь-що хоче знищити. Звіряче, руйнівне і самозакохане, яке сіє лише страх, понад усе прагне влади над творцями краси, аби використати і ними створене, і їх самих, поставши перед світом «наївшими повелителями». Тому їхня казочка про «братські народи» – це чергова брехня родом із цілого брехливо-блудливого болота злодіянь, на якому та потвора п'їтьми виростає в сьогочасну імперію зла. Територія (і так уже найбільша у світі за своєю площею) їм потрібна лише для того, аби у всіх її кутках поселити зону зі своїми вбивчими правилами поведінки для всього справді вільного і доброго. А доказами цього є щоденна руйнівна і насильницька діяльність на загарбаних ними в Україні землях та щоденні обстріли тих територій, де Україна або тримає оборону, або вже поступово переходить у контрнаступ.

Права людини, які кожен має ще з часу свого народження, для загарбників-паразитів з цієї імперії – це щонайменше «вігадка Заходу», бо насправді вони визнають лише право сили, в яке входить величезний набір знущань над людьми: від побиття руками й ногами і до витончених прийомів з метою вбивства чи скалічення.

На 3-6 сторінках цього здвоєного випуску за грудень ми пропонуємо читачам знайдені нами у різних авторитетних ЗМІ матеріали про те, як загарбники здійснюють присвоєне собі право сили на українських землях, намагаючись викоринити все українське, включно з культурою і нашою творчістю у всіх сферах.

Микола КОРОБКО: ЗНОВУ І ЗНОВУ...

30 березня 2024 року сплине вже третій рік відтоді, як його не стало, а 17 січня 2024-го йому мало б виповнитися 87 років. Але Микола Іванович Коробко живе в наших серцях, ми пам'ятаємо про нього. У цьому числі (на 1-й та 7-й сторінках) – деякі спогади.

Пам'ятаю!.. Як теплими, літніми вечорами...

ВДИТИНСТВІ Батько завжди опісля робочого дня.. ідучи, до своєї мами, до нашої Бабусі Наді, брав нас із собою: мене і мого братика Миколу. По черзі ніс на плечах, бо ми були ще зовсім дітьми.. Він розпитував як ми провели день: хто – в дитсадку, а хто – в школі.

Бабуся жила в селищі «Старий рудник, біля шахти з тодішньою назвою «Ленінська». І коли ми приходили, то він по можливості переглядав вулики з бджолами, фруктово сушку. А ще розпитував Бабусю про справи. Вони про щось там лагідно сперечались, говорили, жартували.... При цьому заглядалися на стіни та на стелю, Батько поплескував у долоні, потихеньку воюючи з комарами та міллю....

Далі ми з Миколою бавилися-гравися разом з Бабусю. А Батько йшов у найдальшу кімнату і вмикав радіоприймач, аби послухати хвили «Радіо Свобода...». Наслухавшись, Батько брав на плечі молодшого – і ми разом потихеньку йшли додому. Дорогою Батько розповідав казки: «Колобок», «Котигорошко», «Рукавичка», а також співав. І все це – українською... найбільш загадково-страшною була казка «Коза-Дерева».

Батько вчив нас, як сіно косити й сушити. Як за вуликами доглядати. Як дерева прищеплювати. До городу привчав. Розповідав, які пташки у нас живуть. А це насамперед горлиці, сойки, шпаки, синички...

Ми ходили навіть у ті лісопосадки, що були біля садиби Калачевського. Ходили гриби збирати... Батько, будучи на той час старшим інженером у Криворізькому науководослідному інституті, брав мене на роботу з собою. Там теж було цікаво! Адже ви тільки уявіть собі: глибочезні кар'єри, великі й довгі авто марки «Татра»... А ще – маленькі кришталіки різних порід, що показував Батько...

Батько (а всі звертались до нього шанобливо «Миколо Івановичу»), був цікавою, зайнятою багатьма справами, різнобічною людиною. Будучи професіоналом у сфері геології та природознавства в цілому, він цими знаннями не обмежувався. Був неабияким фахівцем з правознавства, мав глибокі знання з культури

ри українського народу. Володів польською і німецькою мовами, вивчав кримську-татарську і англійську.

Завдяки його постійним турботам і місцевому, ним створеному правозахисному осередку, у Кривому Розі й досі є живого і не зруйнованою планованими раніше розробками заповідна степова зона «Балка Північна Червона».

Проїшовши усі виборчі тури балотування до Верховної Ради України, навесні 1990 року він, Микола Іванович Коробко, став депутатом Верховної Ради України РСР 12-го скликання. Пізніше всі тоді обрані були затверджені народними депутатами України першого скликання.

Перше засідання тієї Верховної Ради відбулося 15-го травня 1990 року. А 24-го липня я з Батьком були присутні на піднятті прапора України перед будівлею КМДА, не дивлячись на погрози з боку «вчорашніх спецслужб». Адже більшість при владі тоді ще залишалася верхівка із вчорашньої КПРС. На той час вперше почалась трансляція засідання Верховної Ради в ефірі телебачення та радіомовлення.. Цікаво було (попри те, що я тоді був ще 13-річним хлопцем) спостерігати за дебатами «комуняк» та тодішньої опозиції з групи «Народна Рада», де був і Батько....

Нарешті прийшло 24-те серпня 1991-го року. Тоді в залу Верховної Ради внесли Державний прапор України.. Однак тільки 4-го вересня він замаюрів над куполом Верховної Ради!

А ще Батько був одним із засновників відродженого осередку Всеукраїнського Товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка, керував всеукраїнською екологічною асоціацією «Зелений світ», працював у керівництві Української Гельсінської спілки з прав людини, був серед засновників всеукраїнської громадської організації «Спілка офіцерів України», організатором кінопоказів у Кривому Розі фільмів Міжнародного кінофестивалю в Україні про права людини. почесним членом організації, «Асоціація народних депутатів України».

Юрій КОРОБКО,
кореспондент газети
«Промінь Просвіти Є».

Залужний назвав 5 пріоритетів для перемоги України у війні

Вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 року спровокувало глобальну кризу, а нездатність таких організацій як ООН та ОБСЄ зберегти усталений порядок означає, що країна може відновити свою територіальну цілісність лише військовою силою, вважає головнокомандувач Збройних сил генерал Валерій Залужний. Україна не тільки зупинила російський наступ, але й вже звільнила значну частину своєї території. Однак війна тепер переходить до нової фази й перетворюється на позиційну, на виснаження, що грає на руку Росії, дозволяючи їй відновити свій потенціал і знову загрожувати існуванню України. Проте, як вийти із ситуації, генерал розповів у статті, опублікованій у британському виданні Economist.

ПАНУВАННЯ В НЕБІ

За словами Залужного, потрібна у звичайних озброєннях, таких як ракети і снаряди, як і раніше, зберігається, але щоб завершити війну, українським силам необхідні ключові військові можливості і технології, в першу чергу – авіація.

Для будь-якої великої наземної операції необхідне панування в небі, нагадує він, а в Україні на початок війни було всього 120 бойових літаків, з яких лише третина справних.

Попри те, що українські сили знищили багато російської авіації та засобів ППО, Росія продовжує зберігати

**Закінчення
на 2-й сторінці**

Залужний назвав 5 пріоритетів для перемоги України у війні

Продовження. Початок на 1 стор.

істотну перевагу в авіації, що ускладнює український наступ, а її засоби ППО, як і раніше, загрожують українським літакам. При цьому більшу частину роботи з розвідки та завдання ударів тепер беруть на себе російські безпілотники.

Відповіддю, вважає Залужний, також мають стати безпілотники. Україна має використовувати відволікальні й атакувальні дрони, щоб переважити російську систему ППО й одночасно перешкодити безпілотникам вести розвідку та завдавати ударів.

РАДІОЕЛЕКТРОННА БОРОТЬБА

І це, як зазначає Залужний, нагадує про другий пріоритет для України - засоби радіоелектронної боротьби (РЕБ), бо вони залишаються запорукою перемоги у війні безпілотників.

За останнє десятиліття Росія модернізувала свої засоби РЕБ, і хоча Україна багато зробила для розвитку власних технологій та електронного захисту дронів, їй, як і раніше, потрібен доступ до сучасних західних технологій і створення ліній з виробництва облад-

нання для електронної боротьби - як у самій Україні, так і за її межами.

КОНТРБАТАРЕЙНА БОРОТЬБА

Третім пріоритетом Залужний називає контрбатарейну боротьбу, тобто боротьбу з ворожою артилерією. Він нагадує, що виконання бойових завдань часом на 80% залежить від успішної роботи артилерії та ракет, і що спочатку, коли Україна тільки почала отримувати західні ракетні та артилерійські установки, вона успішно виявляла і придушувала російську артилерію.

Однак мірою поліпшення російських засобів РЕБ, ефективність ракет і снарядів із супутниковим наведенням помітно знизилася, тоді як Росія стала активніше застосовувати розвідувальні дрони і виробляти більше снарядів, що наводять на ціль коригувальники на місцях.

Попри зневажливе ставлення деяких аналітиків, не можна применшувати ефективність російського озброєння та розвідки, нагадує Залужний. Якщо досі з Росією можна було битися на рівних завдяки не кількості, а якості зброї, то в майбутньому ситуація може змінитися. Тому, каже генерал, Україні потрібно покращувати точність боєприпасів за допомогою наземних антен, а не

лише супутників, використовувати дрони-камікадзе, а також потрібні поставки західних засобів розвідки, які допомагають краще виявляти ворожу артилерію.

БОРОТЬБА З МІНАМИ

Четвертий пріоритет - це засоби подолання мінних полів. На початку війни в Україні було застаріле й нечисленне обладнання для розмінування, але навіть після того, як Захід став постачати їй танки з мінними тралами та інше сучасне обладнання, його виявилось недостатньо для розмінування російських мінних полів, які іноді тягнуться на 20 кілометрів. А коли розмінування завершено, російські війська можуть швидко знову замінювати ці території з повітря.

Тут, на думку генерала, на допомогу можуть прийти сучасні технології на кшталт радарів, що виявляють міни за допомогою невидимих оку світлових імпульсів, водомети й касетні боєприпаси для підризу мін, а також нові типи екскаваторів з плазмовими різакми.

ЛЮДСЬКІ РЕЗЕРВИ

П'ятим і останнім пріоритетом, за версією Залужного, лишається людсь-

кий резерв. Він вважає, що Росія не змогла повною мірою скористатися перевагою в живій силі, оскільки Володимир Путін не ризикнув проводити загальну мобілізацію через побоювання спровокувати політичну кризу. До того ж, Росія не має можливості навчити й екіпірувати таку кількість мобілізованих.

Але й в Україні, за словами генерала, можливості з підготовки поповнення обмежені з низки причин, починаючи з того, що Україна не може дозволити собі відкликати інструкторів з фронту і закінчуючи небезпекою того, що по навчальних центрах Росія може завдавати ударів.

Також є прогалини в українському законодавстві, що дозволяють громадянам ухилятися від виконання військового обов'язку, каже Залужний. За його словами, над цими проблемами в Україні працюють - запроваджують єдиний реєстр призовників, хочуть розширити категорію громадян, яких можна призвати на збори, а також запроваджують "бойове стажування", яке передбачає розміщення мобілізованих у досвідчених передових підрозділах для їхньої підготовки.

Росію не можна недооцінювати, попереджає генерал. Хоча вона зазнала суттєвих втрат людей і боєприпасів, у

неї ще довго зберігатиметься перевага в озброєннях, техніці, ракетах і снарядах. Її оборонна промисловість, попри санкції, нарощує виробництво, партнери в НАТО роблять те саме, але їм на це потрібен час - щонайменше рік, а то й два.

А тим часом позиційна війна - це війна затяжна, і вона несе в собі величезні ризики для української армії та всієї держави, пише Залужний. Тому, щоб вибратися з цієї пастки, Україні необхідні перевага в повітрі, покращені засоби РЕБ і контрбатарейні можливості, нові технології розмінування і можливість мобілізувати й готувати більше людей.

Нарешті, пише Залужний, необхідно зосередитися на сучасних методах управління й командування, щоб краще, ніж російські війська, уявляли собі ситуацію на полі бою і швидше приймати рішення, а також поліпшити постачання, порушуючи при цьому постачання російських військ за допомогою ракет дальнього радіуса дії. За його словами, ці інноваційні підходи зможуть перетворити позиційну війну на маневрову.

(У скороченому вигляді. Повністю, зі всіма світлинами, за посиланням:

<https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c9wlvgn4xlro>)

Залужний дав першу пресконференцію. Що він сказав про мобілізацію та війну

Головнокомандувач ЗСУ Валерій Залужний підсумував рік війни, дав прогноз на майбутнє і розповів, що думає про урядовий законопроект щодо нових правил мобілізації. 26 грудня Валерій Залужний провів свою першу за час повномасштабного вторгнення пресконференцію. Вона була короткою і широко не транслювалася. Залужний прокоментував резонансний пакет урядових законопроектів щодо мобілізації, демобілізації та військової служби, внесений в парламент напередодні, а також стисло висловився про ситуацію на фронті та натякнув, чим для української оборони може обернутися наступний рік.

СКІЛЬКИ МОБІЛІЗОВАНИХ ПОТРІБНО

Перед пресконференцією Залужний, який практично ніколи не роздає коментарів ЗМІ, ненадовго включився в національний телемарафон. Він, зокрема, прокоментував заяву президента Зеленського, який стверджував, що військове командування запросило мобілізувати у наступному році 450-500 тис. новобранців, щоб поповнити військо. Залужний уточнив, що генштаб "жодного запиту на якісь цифри не робив". Мовляв, свої потреби армія формує, враховуючи поточний некомплект, формування нових військових частин і прогнозів щодо втрат, які можуть бути у наступному році.

"Озвучувати цю цифру ми не можемо, бо це військова таємниця", - додав він. "Ми формуємо запиту на ресурси - на військову техніку і людей. Всі ці пропозиції ми подаємо до міноборони, як до суб'єкта законодавчої ініціативи, яке вже далі вирішує, як це забезпечити. Нам необхідні снаряди, зброя і люди. Все решта виконують органи, які мають повноваження", - пояснив Залужний.

УХИЛЯНТИ, МОБІЛІЗАЦІЯ І «НЕ СПРАВА ЗСУ»

Уже на пресконференції Залужний детальніше прокоментував законопроекти про нові правила мобілізації. Головний з них внесли в парламент ввечері 25 грудня. Він передбачає зниження віку для мобілізованих з 27 до 25 років, спрощення процедури військового обліку та вручення повісток, а також суворіші санкції за ухилянтство аж до багатотисячних штрафів та ув'язнення. Крім того, законопроект передбачає можливість демобілізації для тих, хто служить більше трьох років під час воєнного стану і для тих, хто побував в полоні.

Залужний наголосив, що хоча військові працювали в робочій групі з підготовки

документів, але більшість положень, особливо ті, які стосуються безпосередньо мобілізації цивільних та санкцій щодо ухилянтів, розробляли не в генштабі. "Ми армія, і ми маємо воювати, а не втручатися в життя цивільних", - підкреслив він.

На уточнення ВВС Україна, Залужний також наголосив, що не військове керівництво ініціювало електронні повістки, які, як сказано в законопроекті, зможуть надсилати на електронну пошту чи в електронний кабінет призовника. "Точно цю пропозицію вносив не генштаб", - сказав він.

Відповідаючи на запитання про військовозобов'язаних за кордоном, Залужний додав, що ЗСУ не мають наміру втручатися у життя цивільних, які виїхали. "ЗСУ мають воювати, жодним чином не впливати на цивільне життя наших мирних громадян, в тому числі тих, які виїхали за межі нашої країни. Для цього є центральні органи виконавчої влади, які мають прийняти рішення. Я не можу давати цю оцінку і не хочу це робити, але буду дуже радий, якщо через деякий час побачу їх у війську і з задоволенням організую їм підготовку", - зауважив головком.

За словами Залужного, для генштабу важливо, щоб мобілізація відбувалася, але яким чином - це вже завдання уряду. Щодо деяких позицій законопроекту Залужний висловився скептично. Зокрема, щодо положення про обов'язкову ротацию військових через шість місяців бойових дій.

"Звісно, ця норма дуже цікава і, звісно, хотілося б, щоб вона була. Але знову ж таки, наші люди зараз не на змаганнях, це не шоу, за яким спостерігає весь світ. Ситуація на фронті залежить від дій противника. Ми не можемо прогнозувати, це буде шість місяців, п'ять місяців, три місяці", - пояснив головком.

"Якщо люди пропонують проводити кожні шість місяців ротацию, вони мають розуміти тоді, що бойовий комплект військ необхідно збільшувати хоча б у два рази", - підкреслив він. Водночас Залужний визнав, що саме ЗСУ пропонували відмовитися від строкової служби і готові до цього. Відповідно до нового законопроекту, строкову службу має замінити базова військова підготовка, яку протягом кількох місяців мають пройти юнаки від 18 до 25 років. Ще станом на літо ми були не готові змінити строковиків, але десь наприкінці листопада це вже була абсолютно наша пропозиція. ... Станом на сьогоднішній день вони нам не потрібні", - пояснив він.

ПРО ДЕМОБІЛІЗАЦІЮ

Окремо головком зупинився на демобілізації військових, які давно воюють на фронті. Він додав, що генштаб та міноборони погодилися дозволити демобілізацію для тих, хто понад 36 місяців безперервно служив під час воєнного стану. Але лише за умови, якщо не буде більшого загострення на фронті. Адже тоді постане питання - як і ким замінити досвідчених людей, які залишать ЗСУ. «Я чітко розумію, що наші бійці на фронті зараз знаходяться в надскладних умовах, - заявив він. - Я сподіваюсь, що через 36 місяців ми впораємось із завданням, щоб замінити тих людей, які в надскладних умовах».

СИТУАЦІЯ НА ФРОНТІ

Валерій Залужний ухильно говорив про перспективи війни. "Можу вас запевнити, що наступний рік буде відрізнятися від 2023 року, ми все для цього робимо", - заявив головком. Він додав, що керівництво визначило проблеми і працює над їхнім вирішенням. Коментуючи окремі напрямки на фронті - криваві бої за Бахмут, який росіяни взяли цього літа, а також битви за Авдіївку і Мар'їнку, які також під загрозою повної окупації, - Залужний наголосив, що все має визначити військова доцільність: "Не потрібно на цьому сильно заціклюватися і робити якісь шоу або шоу скорботи навколо якогось населеного пункту. Ведення бойових дій підпорядковується своїм законам, які не залежать від того, подобається

це командирам, політикам чи журналістам".

Залужний зазначив, що ЗСУ оборонятимуть кожен клаптик землі, але якщо треба буде зберегти людей, "ми приймемо це рішення і збережемо людей". "Росіяни знищують міста, використовують велику кількість снарядів. Вони можуть зробити так, що за 2-3 місяці із міста буде те, що трапилося з Бахмутом", - додав головком. Саме це, за його словами, зараз відбувається в Авдіївці та Мар'їнці. Особливо складна ситуація в останній, російська влада вже відзвітувала, що місто взяте, але Залужний заперечив. Він сказав, що ЗСУ все ще перебувають у його північній частині.

"Але я можу сказати, що цього населеного пункту вже не існує", - сказав він, маючи на увазі великі руйнування. За словами Залужного, "немає нічого такого, що може викликати суспільний резонанс" в тому, що українські військові відійшли на околиці Мар'їнки і навіть облаштували позиції за цим містом.

26 грудня 2023 року. (У скороченому вигляді. Повністю, з усіма фото, за посиланням: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cq51q19nqjpo>)

СВОБОДА ЧИ ЗОНА? СИЛА ПРАВА ЧИ ПРАВО СИЛИ?

Хто з працівників колонії в Оленівці, ймовірно, причетний до катувань українських полонених військовослужбовців? Що і як вдалося з'ясувати журналістам? Що розповідають про полон в Оленівці ті, кому вдалося вижити і потрапити на обмін? Чи будуть покарані ті, що здійснювали над ними тортури? Про все це – в матеріалі проекту Радіо Свобода «Новини Приазов'я». Журналісти встановили імовірних причетних до катувань українських військових у колонії в Оленівці на окупованій території Донецької області. Відділ розслідувань воєнних злочинів видання The Kyiv Independent 30 листопада 2023 року презентував документальний фільм із назвою «Оленівка: куратори зла». Журналісти знайшли в соціальних мережах фото кількох працівників колонії. Потім розслідувачі поговорили із колишніми в'язнями Оленівки, яких вдалося звільнити з полону. Захисники Маріуполя розповіли на камеру про те, через які випробування довелося пройти в російському полоні, зокрема і в Оленівській колонії. Це: побиття і інші форми насильства, тримання у тісних і зацвілих камерах великої кількості людей, голод, відсутність води для пиття і брак технічної води, не надання медичної допомоги пораненим і хворим. Військовополонених ночами обмотували скотчем і били, вимагаючи надати свідчення проти командування ЗСУ.

Катування «азовців» в Оленівці: журналісти з'ясували, хто причетний до тортур

ХТО ВІДПОВІДАЛЬНИЙ ЗА ТОРТУРИ НАД ПОЛОНЕНИМИ?

Команда журналістів збирала інформацію про те, як функціонувала тюрма, її наглядачів, керівників та кураторів із Росії. Зокрема, серед причетних до катувань є колишні працівники правоохоронної й пенітенціарної системи України. Також, за даними журналістів, роботою табору для військовополонених в Оленівці, ймовірно, керував перший заступник голови московського відділення Федеральної служби виконання покарань Росії Кирило Попов.

Реакція російської сторони на оприлюднену у фільмі інформацію поки відсутня. Журналістам вдалося дізнатися, що багатьох співробітників колонії наприкінці 2022 року перевели до інших установ. Розслідувачі пробували контактувати з деякими із них, але коментарів не отримали.

Офіс Генерального прокурора України у липні 2023 року повідомив про підозру начальнику та інспектору колонії в Оленівці. За даними слідства, начальник колонії видавав накази про конвой та охорону осіб, які утримувалися на її території, зокрема, про відправлення до «дисциплінарного ізолятора». У ньому працівники колонії систематично жорстоко поводилися з військовополоненими. Вони застосовували фізичне, психологічне та сексуальне насильство до не менш ніж 100 військовополонених ЗСУ.

«ІДЕНТИФІКОВАНИ СПІВРОБІТНИКИ КОЛОНІЇ»

Керівниця відділу розслідувань воєнних злочинів The Kyiv Independent Євгенія Моторевська розповіла «Новинам Приазов'я», що інформацію про колонію в Оленівці збирали з різних джерел. Зокрема, журналістам вдалося поспілкуватися з одним із цивільних заручників, який працював у цій установі.

«Ми не розкриваємо статтю цієї людини. І цій людині вдалося винести документи з Оленівки. Як це відбулося? Цивільних заручників залучали до робіт, тобто це не було добровільно, їх змушували працювати. Хтось працював в адміністрації, хтось працював на городі на території Оленівки, таке там теж було. Вирощували капусту. І ось ця людина, яка мала певний доступ в будівлю адміністрації, їй вдалося винести деякі внутрішні документи з Оленівки. Саме завдяки цим документам ми змогли зрозуміти, як була побудована структура, як була побудована

ієрархія там. Ну і власне змогли встановити значну кількість співробітників колонії від керівного складу. Спочатку в керівництві колонії були колаборанти переважно з Донецька – колишні українські міліціонери. І також нам вдалося встановити наглядачів, в тому числі тих, хто безпосередньо катував українських військовослужбовців», – повідомила вона.

«КАТУВАЛИ ГОДИНАМИ»

У фільмі журналісти називають імена і прізвища майже 10-ти співробітників колонії. Але насправді вдалося встановити значно більше осіб, каже Моторевська. Не всі з них безпосередньо причетні до злочинів проти українських військових. «Якщо говорити про тих людей, які безпосередньо брали участь в катуваннях. Це так само – місцеві, з окупованої Горлівки. Ці чоловіки є колишніми співробітниками української пенітенціарної системи. Тобто співробітниками обох горлівських колоній», – стверджує Моторевська. Вона зазначила, що це були саме у перші кілька місяців роботи колонії в Оленівці. Потім, коли на територію колонії привезли військовополонених із «Азовсталі», переважно військовослужбовці з полку «Азов», колаборантів замінили на російських наглядачів.

«Тюрма контролювалася переважно росіянами. Оця зміна, яка відповідає за катування цих людей, про яких я згадувала – з Горлівки, вони продовжили працювати й вже за тих часів, коли колонія контролювалася повністю росіянами. Вони катували українських військовослужбовців вже за наказом російського керівництва», – зауважила журналістка. За її словами, катування українських військовополонених тривало годинами. Для цього була спеціальна кімната в приміщенні так званого дисциплінарного ізолятора на першому поверсі. Це була катівня. А на другому поверсі утримували військовополонених жінок і цивільних заручників.

«У це складно повірити, але в Оленівці утримували також просто жінок, які не мали жодного стосунку до бойових дій, які не мали статусу навіть військовослужбовиць, але їх утримували за волонтерську діяльність, за те, що вони чимось не сподобалися росіянам. І це теж був жах... Ці жінки розповідають про те, що вони не могли спати, дуже важко було морально знаходитися, тому що ночами постійно були крики, звуки ударів, обмотування скотчем. Тому що перед тим, як бити переважно захисників Маріуполя, їх прив'язували скотчем до стільців,

що там були, і дуже сильно били», – переказує свідчення очевидців співрозмовниці. Моторевська повідомила, що редакція The Kyiv Independent передала зібрану інформацію правоохоронним органам України. З огляду на бойові дії та окупацію Росією частини південних територій України, редакція Радіо Свобода не може належно перевірити озвучені твердження і отримати їх офіційне підтвердження.

СВІДЧЕННЯ: «ТРИМАЛИ ГОЛИМИ НА ХОЛОДІ, ЦЬКУВАЛИ СОБАКАМИ»

«Новини Приазов'я» поспілкувалися із ще одним військовим, який перебував у колонії в Оленівці. Олексій Сtribков – офіцер бригади «Азов», він потрапив туди разом з іншими військовополоненими після виходу з заводу «Азовсталь». Він свідчить: умови, в яких опинилися українські військові, були жахливими. А ті, хто катував, військовополонених, весь час мінялися. «Відсутність належної медичної допомоги, вона була дуже формальною насправді, щоб не вмирати у великій кількості. Наприклад, коли нас витягнули на черговий обшук і догола роздягнули, ми стояли там весь світовий день під зливою, промерзли, нас трясло, нас цькували собаками. Після цього у одного з найстарших у нашому бараци стало погано з серцем, потім вивезли. Наскільки я знаю, він помер у Донецьку від серцевої недостатності» Сtribков розповів, що відбувалося у ніч проти 29 липня, коли один із бараків, де перебували «азовці», був зруйнований і повністю вигорів.

«Бої навколо, артилерійські, вони точилися майже кожної ночі, тому це не була якась надзвичайна подія. Потім я чув крики, розумів, що це трохи позаштатна ситуація. Потім я зранку, вийшов на вулицю, побачив цей підірваний барак. У нього листи, які накривали дах, були розкидані «зірочкою». Таке буває через вибух зсередини. Це я спостерігав і по якійсь інформації став розуміти, що сталось... Дуже хвилювався за своїх хлопців. Ми не знали, хто загинув і в якій кількості загинули», – розповідає військовий. Українська влада стверджує, що тоді загинули щонайменше 50 українських військовополонених. За даними Офісу генпрокурора України, причиною вибуху міг стати термобаричний заряд.

В ООН спочатку створили місію із встановлення фактів трагедії в Оленівці,

але згодом її розформували, пояснивши свої дії тим, що «не отримали необхідних гарантій безпеки», що доставити експертів до місця події. Сtribков повернувся на підконтрольну Україні територію разом з іншими військовими 21 вересня 2022 року, коли відбувся обмін. Катування тривали навіть тоді, коли вже везли на обмін, стверджує офіцер. «Були електротрошокерами...», – розповідає Сtribков.

ЯК ПОКАРАТИ КАТІВ?

Адвокатка Української правової консультативної групи Аліна Павлюк розповіла «Новинам Приазов'я», що чому важливо належно встановлювати осіб, причетних до катувань українських полонених, оскільки вони мають понести відповідальність за свої дії. Найбільше навантаження із розслідування воєнних злочинів наразі покладається саме на національну систему правосуддя, каже юристка. Втім,

Втім, його більше будуть цікавити не безпосередні виконавці, а посадовці високого рівня, розповідає адвокатка.

«Ми маємо вже два оголошення ордеру на арешт по факту вчинення депортації дітей на території Російської Федерації. Але з Міжнародним кримінальним судом знову ж виникають питання. Бо йому цікаві особи більш високого рівня, ми знову ж бачимо це по ордерах на арешт Путіна і Львової-Белової, тобто це не безпосередні виконавці злочину. Можливість кваліфікації знову ж більша, і воєнні злочини проти людяності за Римським статутим безпосередності можуть переслідуватися. Але очікувати від Міжнародного кримінального суду, що він буде братися абсолютно за всі злочини на території України, не варто, через обмеженість його ресурсів», – каже Павлюк.

ефективність цих процесів залишається під питанням.

«75% проваджень за такою категорією злочинів відбувається за відсутності підозрюваних і звинувачених. Тобто, це заочний процес. Якщо не буде їх затримано, то Україна може далі переслідувати їх заочно і слухати цю справу. Але тут же залишаються і ризики. Тому що те, що в нас є на рівні кримінального процесуального законодавства зараз, по цій процедурі, воно не відповідає міжнародним стандартам. В першу чергу, не відповідає гарантіям права на справедливе судочинство.

Другий момент, на який вказує Павлюк – це те, хто ж саме буде підлягати відповідальності? Чи це будуть безпосередні виконавці, чи це командири, чи це якісь особи вищого рівня. «Тут теж в національній системі є обмеження, тому що, до верху цієї ланки національний суд не зможе дотягнутися. По-третє, також є питання до кваліфікації. Тому що єдина можлива кваліфікація, яка зараз є – це стаття 438 про порушення законів і звичаїв ведення війни», – додала правозахисниця.

Воєнні злочини – порушення законів та звичаїв війни – належать до сфери виключно міжнародного кримінального права. Загальний перелік воєнних злочинів закріплений у Статуті Міжнародного кримінального суду (Римський статут), який Україна не ратифікувала. Попри відсутність законодавчого визначення воєнних злочинів, деякі з тих правопорушень, що передбачені ККУ, є саме воєнними, а не військовими, злочинами, а саме: мародерство (стаття 432 ККУ), насильство над населенням у районі воєнних дій (стаття 433 ККУ), погане поводження з військовополоненими (стаття 434 ККУ), незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала та зловживання ними (стаття 435 ККУ) Як зазначають правозахисники, до 2022 року, до початку повномасштабного вторгнення, більшість злочинів, пов'язаних з порушенням міжнародного гуманітарного права, кваліфікувалися як загальні кримінальні правопорушення.

ЩО ОЧІКУВАТИ

ВІД МІЖНАРОДНОГО СУДУ?

Покарати за воєнні злочини може Міжнародний кримінальний суд.

Депортація українських дітей до Росії – це воєнний злочин. За офіційними даними української влади на 31 липня цього року, з початку повномасштабного вторгнення до Росії вивезли понад 19 тисяч дітей.

Адвокатка наголошує, що універсальної системи для покарання всіх причетних до воєнних злочинів осіб не існує. За її даними, наразі вже відкрито більше ста тисяч кримінальних проваджень – лише за фактами, ймовірно, воєнних злочинів після 24 лютого 2022 року. Правоохоронна система з цим не може справитися. Немає навіть такої кількості слідчих. Тому лише невеликий відсоток справ передано до суду. Тому Україна просить допомоги у інших країн, міжнародних організацій і структур.

Європол створив нову Оперативну робочу групу для надання допомоги в поточних розслідуваннях основних міжнародних злочинів, скоєних в Україні після вторгнення в країну російських збройних сил у лютому 2022 року. Наразі 14 країн погодилися призначити спеціальні OSINT-підрозділи робочій групі для підтримки пріоритетних запитів від України, інших країн та Міжнародного кримінального суду. З початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну зафіксовано понад 102 тисячі воєнних злочинів, скоєних російськими військовими, заявив міністр внутрішніх справ Ігор Клименко. «В середньому це по 160 (злочинів – ред.) щодня», – сказав міністр. За його словами, постійно наповнюється спеціальна база «Воєнний злочинець», куди вносять дані всіх ідентифікованих осіб, які беруть участь у військовій агресії РФ – наразі у реєстрі є понад 240 тисяч записів.

Олександр ЯНКОВСЬКИЙ, Олена БАДЮК, «Новини Приазов'я», сайт «Радіо Свобода», 13 грудня 2023 року. У скороченому вигляді. Повністю – за посиланням:

<https://www.radiosvoboda.org/a/povnyu-ryazovya-stalo-vidomo-khto-katuvav-azovtsiv-v-olenivtsi/32727882.html>

На світліні: Україна розслідує трагедію в Оленівській тюрмі як один із найбільших воєнних злочинів.

Фото – за посиланням: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/clwp74pl9vwo>

СВОБОДА ЧИ ЗОНА? СИЛА ПРАВА ЧИ ПРАВО СИЛИ?

На окупованих Росією частинах Донецької та Луганської областей окупаційна влада знищила майже всю українську літературу. Натомість росіяни завезли туди 2,5 млн своїх книжок, повідомили в українському Центрі національного спротиву. Українські книжки окупаційна влада називає «екстремістськими», і створила спеціальний перелік заборонених книг, у якому є видання й іноземних авторів, зокрема письменників зі США та Нової Зеландії. На окупованих територіях не лише забирають книги з полиць, частину українських видань викидають як сміття або спалюють.

Кидали у вогонь «Кобзар». Окупанти знищують українську літературу на захопленій території

Фото мішків для сміття, які виставлені на вулицю, напактовані книгами, у вересні 2023 року оприлюднила українська міська влада Маріуполя. Директорка Центральної міської публічної бібліотеки імені В. Короленка в Маріуполі **Вікторія Лісогор**, яка після захоплення міста росіянами вимушено евакуювалася, влізла на фотографіях заклад, у якому працювала. «Ці мішки з книжками, які всі побачили, стоять на проспекті Миру, 93Б. Це якраз був відділ комплектування усіх наших бібліотек. Він не був пошкоджений унаслідок бойових дій», – розповіла бібліотекарка. Вікторії Лісогор розповіли знайомі, які досі мешкають в окупованому Маріуполі, що бібліотеку зачистили так звані «молодогвардійці» – учасники руху в угрупованні «ДНР». «Як вони кажуть, вони викидали сміття... збирали книжки, які там вціліли, а там практично все вціліло, бо там було приміщення без вікон... запакували в мішки та виставили все це за вікна. Куди вони їх потім поділи... я думаю, що вони їх просто повивозили, повикладли, бо, чесно кажучи, в тому стані... вони під дощем там, здається, в мішках стояли... Але ми розгледіли, що там була Леся Українка, там був «Кобзар», – каже Лісогор.

Директорка розповіла, що до окупації в Маріуполі працювало 15 громадських бібліотек, у яких налічувалося 380 тисяч книг, близько 40% із них – українською мовою. Після російського вторгнення в місто, в лютому 2022 року, чотири бібліотеки повністю були розбиті. Сама Вікторія Лісогор у перші тижні повномасштабної війни ховалася від обстрілів у приміщенні центральної бібліотеки, в якій працювала. Тепер і ця бібліотека повністю зруйнована. «Центральна бібліотека знищена. Було пряме бомбардування саме на центральну бібліотеку, там, де ми переховувалися. Пряме бомбардування відбулося, як тільки ми виїхали, через 2 дні. Там знищена і література, і техніка, і меблі. І якщо там хоча б щось збереглося, то витягалися книги лише російськомовні», – розповіла Лісогор. Директорка центральної бібліотеки Маріуполя каже, що всі українськомовні книги в місті окупанти знищили. Їй розповідали знайомі, які залишилися жити в місті, зокрема, і про те, як окупанти зумисно спалювали книги. «Коли стихли бойові дії, окупанти у дворі однієї з бібліотек, як розповідала моя знайома, яка проходила повз, кидали у багаття «Кобзар», горів «Кобзар». І вона їм каже: що ж вам «Кобзар» зробив? Пам'ятник же стоїть Шевченку в деяких ваших містах. А вони відповіли: «Ну ми ж не знали, що він екстреміст», – зазначає Лісогор. Окрім знищення книг українською мовою, окупаційна влада на захоплених після повномасштабного вторгнення територіях склала окремі список так звані «екстремістської літератури», до якого внесла принаймні 365 видань.

За інструкціями, фото яких з'явилися в мережі, від бібліотекарів на окупованих частинах Луганщини і Донеччини угруповання «ЛНР» і «ДНР» вимагають забрати книги зі списку з полиць і скласти їх у коробки та мішки. Як розповів генеральний директор українського Національного музею Революції Гідності, співкоординатор Штабу порятунку спадщини **Ігор Пошивайло**, в забороненому переліку є чимало видань про Революцію гідності. «Я особисто бачив перелік тих бібліотечних видань, які рекомендовано російськими окупаційними владами до вилучення з бібліотек. Там, до речі, є видання Музею Майдану, зокрема, книжка **Данієля (Данила) Григорчука**, українця американського походження з Чикаго, який написав роман «Міф та божевільня», роман про Майдан, про радянську комуністичну систему, знищення інакодумства... Воно рекомендовано до вилучення і знищення так само, як і інші видання про Майдан», – розповів Ігор Пошивайло.

За словами Пошивайла, існування такого «екстремістського» переліку – це ще одне свідчення того, що росіяни цілеспрямовано «затирають, зачищають нашу історію, і воюють, по суті, з нашим друкованим словом». Письменник Данієль Григорчук внесено до забороненого списку не здивувався. Хоча він народився у США, зростав і мешкає в

Чикаго, проте часто відвідував Україну ще за часів Радянського Союзу і добре знає політику Москви. «Наша книга розповідає про історію Євромайдану, а Росія старається стерти ту історію, бо Росія – це тоталітарна держава. Найкраще сказав письменник Джордж Орвелл у своїй книзі «1984», що це держава, де війна – мир, рабство – свобода, а брехня – це правда. Насправді я навіть трішки гордий тим, що заборонили мою книжку. Для мене це плюс. Я вважаю, що в тій книзі була правда, яку вони хотіли заборонити», – каже Григорчук.

У списку забороненої, зокрема, література про Голодомор-геноцид, довідники з історії України, художні і навіть дитячі книги. Наприклад, комікс новозеландської авторки **Кейті О'Ніл** «Принцеса-принцеса» про стосунки двох дівчат. У переліку «екстремістської» є також видання **Левка Лук'яненка, Марії Матіос, Оксани Забужко, Олега Сенцова, Артема Чеха, Олександра Ірванця** та багатьох інших. Знайшла свої книги в забороненому переліку і письменниця-переселенка з Донецька **Олена Стяжкіна**. «Я страшенно пишаюся. Коли цей список з'явився в мережі, я почала його читати і думати, що якщо не знайду там своїх книжок, то щось я в цьому житті зробила не так, щось я недопрацювала. І коли я нарешті дійшла до них, я була така горда. Я собі видрукувала цей клаптик, він лежить у мене на столі, і я знаю, що мені буде про що розказати онукам», – розповіла Стяжкіна. В одній із заборонених книг Стяжкіної – «Стигма окупації. Радянські жінки у самобаченні 1940-х років» – розповідь про те, як на захопленій нацистами українській території вони знищували радянську літературу, яку місцеві жителі намагалися врятувати. «Цікаво, що в мене одна з героїнь «Стигми» писала про себе такий виправдальний лист, що вона хороша і не співпрацювала... і вона пише, що «коли німці прийшли вилучати книги з бібліотеки, то мене запросили як фахівчиню з хімії і біології, щоб я змогла оцінити якість цих книжок. І коли я побачила книжки Леніна, я обережно сховала їх в куточку, накривши іншими книжками». Тобто фактично зараз вони повторюють те саме, про що написано в тій книжці, яку вони вилучили», – каже Стяжкіна.

Зумисне знищення українських книжок може трактуватися як воєнний злочин, каже співкоординатор Штабу порятунку спадщини **Ігор Пошивайло**. «Це може бути трактовано як воєнні злочини проти культури, проти людяності. Цьому насправді є дуже багато фактів. Треба довести справді зумисність подібних дій, що рашисти цілеспрямовано, окупаючи наші міста, містечка і села, відбирають особливу літературу, яка стосується нашої ідентичності, незалежності, яка є патріотичною літературою для дітей і для дорослих. Подібно нацистам, книжкові колекції ретельно відбираються, виносяться у двори й публічно, показово спалюються», – зазначив Пошивайло. Замість вилучених книг росіяни привозять свою літературу, каже Вікторія Лісогор: «Там цілі фури під'їжджають – «Читайте на руском языке». Це Пушкін, Достоєвський, Барто, Маршак, Чехов, Лермонтов – тобто російські класики». Оцінити масштаби втрачених видань на окупованих територіях наразі неможливо. Адже, крім літератури, яка постраждала безпосередньо від обстрілів, а також цілеспрямованого знищення окупаційною владою, книги ставали ще й засобом для виживання для мешканців Маріуполя у перші тижні повномасштабної війни. Під час холодів їх палили, щоб зігрітися. «Коли були бойові дії, люди тягнули і меблі, і книжки на розпал багаття, щоб готувати їжу... Тобто, поки ми не потрапимо в Маріуполь, ніхто не скаже, скільки книг ми втратили. Але точно більш ніж половину», – зазначила бібліотекарка Вікторія Лісогор.

Ірина ШИНКАРЕНКО, Ірина МАТВІЙЧУК, Ірина СОЛОМКО, «Голос Америки», сайт «Радіо Свобода». У скороченому вигляді. Повністю – за посиланням: <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrayinski-knyzhky-okupanty/327244>

БЕЗ РОСІЇ У ШЛУНКУ

Концепція business as usual стосовно такої маргіальної та деградованої країни, як Росія, базується не лише на прагматичному прагненні економічної вигоди, а й на хибному припущенні, що спільні економічні інтереси гарантують подолання соціальних, політичних і культурних розбіжностей. Хибність цього припущення, до речі, вкотре ілюструє помилковість вчення Маркса про

світу імперіалізм відійшов у минуле, залишивши по собі не лише імперіалістичні злочини, а й витвори мистецтва, що стали надбанням усього людства. По-друге, російська імперія на відміну від великих світових імперій не принесла до своїх колоній нічого позитивного, оскільки часто-густо культурно була менш розвинутою, ніж колонізовані нею народи.

Треба забути про «загадку про російську душу», зрозумівши, що ця формула просто приховує

Головний редактор Forbes Ukraine Борис Давиденко, в рамках рубрики «Практична філософія» для друкованого журналу Forbes за червень-липень 2023 року, поставив філософу Вахтангу Кебуладзе питання для роздумів: чому світу важливо навчитися жити без Росії в голові. Ось його думка. Світу потрібно навчитися жити без Росії не лише в голові, а й у шлунку та серці. Цивілізованому світу варто нарешті відмовитися від співпраці та торгівлі з Росією. Насамперед – не купувати в цієї недоімперії енергоносії, адже отримані за них гроші російські можновладці використовують не для соціального розвитку власного народу, а для злочинного самозбагачення та фінансування російських загарбницьких війн по всьому світу. Ці гроші не слугують життю, а допомагають поширювати російський світ смерті.

Формула порятунку. Чому світу важливо навчитися жити без Росії в голові. Розмірковує філософ Вахтанг Кебуладзе

те, що саме боротьба економічних інтересів є базисом людського суспільства, а культура, політика, релігія – лише надбудовою над ним. Казус Росії доводить те, що люди та цілі суспільства часто-густо можуть діяти всупереч власним економічним інтересам, керуючись божевільними ідеями про власну велич і залишаючись заручниками ресентименту. Вільні та гідні люди західної цивілізації мають кинути в російський Мордор його перстень сили – нафту і газ. У найближчій перспективі це спричинить економічні та соціальні проблеми у самому ліберально-демократичному світі, але у стратегічній віддаленій перспективі забезпечить людство від російської загрози. Ось що я маю на увазі, коли говорю про те, що світ має навчитися жити без Росії у шлунку.

БЕЗ РОСІЇ У СЕРЦІ

Коли я кажу про те, що світ має навчитися жити без Росії в серці, маю на увазі необхідність деконструкції небезпечного міфу про «велику російську культуру». Він базується на хибному уявленні про те, що культура завжди відіграє в людському суспільстві позитивну та конструктивну роль на відміну від політики й економіки, які можуть як об'єднувати, так і роз'єднувати людей, породжуючи конфлікти та війни. Згадаймо тезу палестинського політичного активіста та основоположника постколоніальної теорії Едварда Саїда про те, що культура є полем битви, на якому імперські нарративи змагаються між собою за панування. Росія завжди використовувала власну «культуру» для легітимізації імперської та ксенофобської політики.

Інші імперії також це робили. Але, по-перше, для багатьох цивілізованих політичних націй

справжню сутність росіян, більшість із яких є інфантильними істотами, які не вміють послугувати власним розумом, а живуть у полоні згубних ілюзій та хворобливих і безпідставних мarenь про власну велич. До речі, Іммануїл Кант вважав вміння послугувати власним розумом одним із головних результатів просвітництва, яке в Росії, судячи з усього, повною мірою так і не відбулося.

ФОРМУЛА ПОРЯТУНКУ

Формула нашого спільного порятунку народилася в мене у місті Ізюм, до якого я потрапив після звільнення його від росіян. Там, на одному з напівзруйнованих будинків, є мурал із портретом Джона Леннона, посічений російськими обстрілами. Поруч з обличчям англійського поета й музиканта – назва його пісні Give Peace a Chance («Дайте миру шанс». – Forbes). І я подумав: аби дати миру шанс, ми маємо переформулювати рядок з іншої пісні Леннона – Imagine («Уяви». – Forbes), і уявити світ без Росії. Не без росіян (адже ми, на відміну від них, не є нацистами та не закликаємо знищувати людей через їхнє етнічне походження, мову або належність до певної спільноти), а без російської імперії, «тюрми народів», що в ній більшість самих росіян є упослідженими рабами, якими керує зграя знахаблілих злочинців. Знищення цього геополітичного монстра може стати не лише запорукою миру в Україні, Європі та світі, а й умовою звільнення самих росіян.

<https://forbes.ua/lifestyle/chomu-svitu-vazhливо-navchitisya-zhiti-bez-rosii-v-golovi-rozmirkovue-filosof-vakhtang-kebuladze-22082023-15548>

СВОБОДА ЧИ ЗОНА? СИЛА ПРАВА ЧИ ПРАВО СИЛИ?

На війну проти України відправили понад 100 тисяч ув'язнених із російських тюрем — ЗМІ

З початку повномасштабного нападу на Україну росія завербувала для відправлення на фронт понад 100 тисяч ув'язнених із виправних колоній. Ці цифри виданню Newsweek надав засновник проекту Gulagu.net Володимир Осечкін. Він має велику мережу інформаторів у російській пенітенціарній системі.

Мобілізацію в росії було оголошено рік тому. Скільки людей планували призвати та скільки забрали на війну насправді — на

інфографіці. 20 вересня 2023, Ці цифри також підтверджує виконавча директорка руху «Русь сидящая» Ольга Романова: за її даними, на фронт в Україну відправили 120 тисяч ув'язнених. «З них 50 тисяч завербував Пригожин. Інші були завербовані Міністерством оборони. Число загиблих невідоме. Близько 50 тисяч ув'язнених зараз на волі», — розповіла Романова.

За словами Осечкіна, минулого року група «Вагнера» завербувала по всій росії по-

над 49,5 тисяч ув'язнених, а Міноборони цього року відправило на війну понад 52 тисячі зеків.

При цьому щотижня на фронті в Україні гине понад тисячу російських в'язнів. За підрахунками британської розвідки, із 290-350 тисяч загальних втрат російської армії ув'язнені можуть становити до 40 тисяч поранених та 20 тисяч убитих.

За словами експертів, опитаних виданням, масштаби вербування ув'язнених

підкреслюють гостру нестачу людей, з якою зіткнувся Кремль. Це також демонструє, що путін віддає перевагу «одноразовим кадрам», а не мобілізації міського населення, що може призвести до політичних наслідків.

Нагадаємо, за словами президента Володимира Зеленського, російська армія на цьому етапі зробила зеків основним джерелом поповнення втрат на полі бою. Раніше в ГУР пояснили, чому Володимир путін відтягує оголошення нової хвилі мобілізації.

Сайт «Слово і діло», 5 грудня 2023 року
<https://www.slovoidilo.ua/2023/12/05/novyna/susplststvo/vijnu-proty-ukrayiny-vidpravly-100-tysyach-uvyazneny-x-rosijskyx-tyurem-zmi>

«Тюрма народів упаде». Як Україна може пришвидшити деколонізацію Росії

ФРАГМЕНТИ

Громадський діяч, співкоординатор руху «Простір свободи» та автор «Текстів» Тарас Шамайда навів дев'ять аргументів щодо того, як Україна може пришвидшити процес деколонізації Росії. Далі пряма мова.

«Будь-який мир з Росією — лише пауза перед новим російським нападом.

І навіть військова поразка москви чи тривалі міжнародні санкції не означають усунення російської загрози. Росію неможливо окупувати, як антигітлерівська коаліція окупувала Німеччину. Але неможливо і денацифікувати, демілітаризувати й демократизувати ззовні.

Єдиний шлях звільнення підданих РФ від рабства, а світу від російської загрози — розпад тюрми народів. А єдиним рушієм такого розпаду можуть бути лише національні й регіональні рухи всередині РФ.

Нам слід передусім подолати штучні перешкоди у власних головах. Подолати меншовартість («це негідне завдання»), ізоляціонізм («яка різниця, що там за поребриком») і зневіру («ці народи не хочуть свободи»).

Сьогодні «на всіх язиках все мовить». Поневолені народи зазна-

ють жорстокої асиміляції. Москва щосили ліпить з них «один народ» і використовує як гарматне м'ясо.

Але національні рухи мають властивість за лічені роки набирати надзвичайної сили, а вчорашні слухняні раби — усвідомлювати себе представниками народу, що прагне свободи. Досить порівняти, наприклад, силу українського руху за незалежність у 1914 і, скажімо, 1919 році. Або в 1986 і 1991.

Перенесення ненависті українців з росіян на бурятів, чеченців та інші поневолені народи є частиною російської стратегії.

Непропорційно велика частка представників цих народів у російських військах в Україні є для москви засобом їхнього фізичного винищення, а також сіяння ворожнечі між ними й українцями. І те, й інше полегшує асиміляцію цих народів і ускладнює розпад імперії.

Справедливо вимагаючи кари для кожного, хто прийшов зі зброєю в Україну, важливо усвідомлювати, що всі вони — незалежно від етнічного походження — є російськими злочинцями, а не представниками своїх народів.

Приналежність багатьох убивць до поневоленних народів РФ не робить справу звільнення цих народів і розвалу імперії менш важли-

вою. Так само як злочини, вчинені українцями у складі радянських військ у Чехословаччині чи Афганістані, не робили менш важливими розпад СРСР і незалежність України.

Представники поневоленних народів, які борються за свої права, створили Лігу вільних націй. Вони провели два форуми вільних народів і ухвалили «Декларацію про деколонізацію Росії», в якій оприлюднили план подальших дій.

Навіть на громадському рівні співпраця українців з національними рухами народів РФ має велике значення для обох сторін.

Те, що саме у Києві відбулася інавгурація Інязора (головного старійшини) ерзянського народу Сирєся Боляєня Олександр Болжкін і що пан Сирєся зі зброєю в руках став на захист України закладає міцні підвалини взаємин між Україною і майбутньою ерзянською державою. До речі, нещодавнє звернення Інязора до жителів Республіки Мордовії за тиждень лише у Facebook подивилися понад 2 мільйонів людей.

На державному рівні можна зробити значно більше. Ще в 2019 році Верховна Рада з ініціативи тодішньої голови комітету у закордонних справах Hanna Норко

ухвалила звернення до світової спільноти про засудження порушень прав корінних народів РФ.

Нещодавно секретар Рада національної безпеки і оборони України Олексій Данилов заявив про потребу деколонізації Росії та надання поневолені москвою народам можливості реалізувати право самовизначення.

Важливо, щоб державна політика з цього питання не обмежувалася заявами, а мала системний характер. Україна має всі можливості, щоб сприяти розвитку національних рухів найрізноманітнішими засобами — від інформаційної підтримки до формування національних збройних підрозділів. І окремі з цих кроків уже робляться.

Україна має не лише сама підтримувати національні рухи в РФ, а й переконувати в цьому Європу та світ.

Захід має подолати страх перед розвалом Російської імперії. Загрозою для Європи та світу є подальше існування РФ, а не її дезінтеграція. Європа й Америка мають не гальмувати розпад РФ, як вони це робили з СРСР у 1991 році, а, навпаки, зробити цей процес максимально керованим і мирним. І в боротьбі проти путінського режиму поставити насамперед на національні й

регіональні рухи, а не на міфічних «хороших росіян».

Деколонізація Росії є ключовою передумовою для миру й безпеки в Україні, і не лише в Україні.

Тому всіляка підтримка цього процесу є завданням кожного відповідального українця. Ідеться не про якесь штучне розчленування, а про те, щоб дати поневолені народам свободу. А людям, які живуть в загарбаних москвою просторах — можливість назавжди порвати з російською ідентичністю й усвідомити свою приналежність до цих вільних країн і народів.

Тюрма народів упаде.

І від цього виграють усі. І народи Росії, які стануть вільними. І самі росіяни, які зможуть нарешті зайнятися власним життям, а не загарбницькими війнами, засудять російський імперіалізм і воєнних злочинців і через каяття вийдуть з міжнародної ізоляції.

І, звичайно, від цього виграє Україна і весь вільний світ».

Тарас ШАМАЙДА,
<https://texty.org.ua/fragments/107399/tyurma-narodiv-vpade-yak-ukrayina-mozhe-pryshvidshyty-dekolonizaciyu-rosiyi/>

Які гарантії безпеки мали азовці при виході з «Азовсталі». Нові подробиці

АВТОР ФОТО, GETTY IMAGE

Рік і сім місяців — саме стільки перебувають у полоні більшість азовців, які в травні 2022 року вийшли з «Азовсталі». У їхнього командира, Дениса Прокопенка, на той момент був лист від російського генерала із гарантіями безпеки. Ім обіцяли звільнення з полону через три-чотири місяці, розповіли BBC в «Азові». Чи може цей факт мати значення для розслідування загибелі азовців в Оленівській тюрмі, що перекреслила всі ці гарантії?

За понад рік, що минуло, відкрилися нові факти про те, хто саме з вищого керівництва Росії домовлявся про вихід українців з «Азовсталі» й подальший полон. Це російські генерали ГРУ Володимир Алексєєв та Олександр Зорін. Іх можна бачити на відео з «Азовсталі», знятому в травні 2022 року.

Захисники Маріуполя залишили територію заводу 16-20 травня 2022-го. Росія підтвердила, що із підземель «Азовсталі» вийшло 2 349 військових. Азовців звідти відвезли до Оленівської колонії № 120 в Донецькій області.

У ніч проти 29 липня 2022 в цій тюрмі сталися вибухи й пожежа в баракі з полоненими бійцями «Азову». Загибло щонайменше 54 військових та понад 100 постраждали.

Це сталося попри те, що у командира «Азову» Дениса Прокопенка був лист від російського генерала з гарантіями безпеки для українських військових. Про це, а також про своє перебування в полоні, в інтерв'ю BBC Україна розповів Костянтин Кожекін, офіцер з роботи з особовим складом «Азову».

ВРЯТУВАЛО, ЩО НЕ БУЛО ТАТУ

Костянтин Кожекін, корінний маріуполець, долучився до «Азову» в перший день великої війни. На момент широкомасштабного російського вторгнення він не був у місті. Але повернувся туди вже під обстрілами, щоб вступити до лав цієї бригади: «Я не мав іншого вибору. Тобто я розумів, що мені треба долучатися. З 2014 року я дуже багато з ними співпрацював. Я завжди казав, що якщо щось розпочинається, я з вами. Мій друг сказав мені, куди прийти 24 лютого».

У російському полоні Костянтин Кожекін схуд на 23 кілограми: «При виході з полону важив п'ятдесят сім кілограмів при нормальній вазі до вісімдесяти».

«В полоні я, взагалі, жив одним днем і не думав про якісь там речі. Там було дуже обмежене харчування. На щастя, були книжки, котрі можна було читати. Якось так можна було займатися свій час. Фактично я намагався не будувати якихось

планів. Я не чекав на обмін. Я просто жив», — пригадує азовець.

Він відзначає «особливе» ставлення до азовців в Оленівській тюрмі, зокрема, саме з боку представників так званої ДНР: «Коли ми вийшли в полон, наскільки знаю, там прибрали охоронців з «ДНР» і поставили охоронців від Федеральної служби виконання покарань. За рахунок цього було трохи краще... З першого ж дня начальник колонії (Сергій Євсюков - Ред.) нам розповідав, за що нас можуть розстріляти».

Особливо пильно в полонених азовців перевіряли татування. Переважно шукали свастики.

«Коли ми прибули, нас повністю роздягли, обшукали. Тобто це була дуже принизлива і в той же час неприємна процедура. Сказати, що мене особливо катували, я не можу, тому що я не викликав такої великої цікавості. В мене немає татувань. Вони повністю зафіксували всі татування, котрі були у хлопців», — пригадує Костянтин Кожекін.

«Ще нас заставляли годинами сидіти на картах, стояти в якихось позах. Інших, наскільки я знаю, катували на допитах, коли мали якусь зацікавленість, або не подобалося татування, або людина була в якомусь підрозділі, котрий їх зацікавив. Ну ось там застосовували тортури», — розповідає азовець.

ЧОМУ НЕМАЄ ОБМІНІВ?

Костянтин Кожекін розповідає, що після вибухів в Оленівській тюрмі думав, що інших полонених азовців можуть стратити.

«Було відчуття того, що ми, взагалі, не контролюємо ситуацію, що з нами може статись все, що завгодно. Особливо після теракту в Оленівці, коли фактично були страчені наші побратими», — розповів азовець.

Понад 700 азовців залишаються в полоні. Загалом Росія утримує у полоні 3 574 українських військових. Такі дані наводить міністерство реінтеграції України.

Від початку повномасштабного вторгнення, за даними уповноваженого з прав людини Дмитра Лубінця, в рамках офіційних обмінів вдалося повернути 2 598 військовослужбовців.

Втім, уже понад чотири місяці не відбувалося жодних великих обмінів полоненими.

Великий обмін полоненими у вересні 2022 року відбувся за посередництва Туреччини

«Це залежить не від нас. Я знаю, що і ГУР, зі свого боку,

і всі причетні служби роблять усе можливе для обмінів, але кожного разу вони зриваються російською стороною», — каже Костянтин Кожекін.

«Ми зі свого боку можемо тільки збільшувати обмінний фонд», — каже офіцер.

Втім, негласні й неофіційні обміни полоненими впродовж останніх місяців таки відбувалися. Про це в інтерв'ю Associated Press заявив український президент Володимир Зеленський.

«Дуже часто ми обмінюємо (військовополонених - Ред.) не так гучно, не так публічно. Скажу відверто — міняємо прямо на полі бою. Коли в нас десять їхніх полонених, а в них є кілька наших хлопців, — ми міняємо. По-різному буває», — розповів президент.

На думку української влади, Росія зриває обміни полоненими, щоб створювати додаткове напруження в Україні.

«РФ, на мій погляд, станом на зараз прийняла для себе нову стратегію - не повертати практично нікого. Паралельно вони виходять на зв'язок із родичами, як цивільних заручників, так і військовополонених, і намагаються їм розказати, що вони готові повернути всіх і що насправді це Україна нібито не хоче забирати», — заявив на початку грудня український омбудсмен Дмитро Лубінець.

Повну версію інтерв'ю з офіцером «Азову» Костянтином Кожекіном можна буде незабаром подивитися на YouTube-каналі BBC Україна.

Жанна БЕЗП'ЯТЧУК,
 кореспондентка BBC Україна, 17 грудня 2023 року.
 У скороченому вигляді. Повністю — за посиланням: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/crg85elkpw20>

СВОБОДА ЧИ ЗОНА? СИЛА ПРАВА ЧИ ПРАВО СИЛИ?

Священник Православної церкви України (ПЦУ) Василь Вирозуб потрапив у російський полон 26 лютого минулого року. Тоді він разом із ще двома священниками і лікарем на судні «Сапфір» майже досягли острова Зміїний, куди відправилися, аби забрати тіла, як тоді вважалося, загиблих українських прикордонників. Проте їх перехопили російські військові із крейсера «Москва», який пізніше був знищений ЗСУ. Проїшовши 70 днів допитів і тортур, Василь Вирозуб останнім із екіпажу «Сапфіра» повернувся додому. А 17 листопада 2023 року він став лавреатом чеської премії «Пам'яті народів» – нею щорічно відзначають людей за внесок у боротьбу з тоталітаризмом. В інтерв'ю Радіо Свобода Отець Василь згадує про тортури в російському полоні, а також міркує над тим, чи можливе примирення між українським народом та Росією

«Росія перетворилась на зону» – капелан ПЦУ, що пройшов російський полон

– Ви розповідали, що 25 лютого минулого року вам зателефонував єпископ Афанасій і запитав, чи зможете ви поїхати на Зміїний, щоб евакуювати тіла, як тоді вважали, загиблих прикордонників? Як ви ухвалювали для себе рішення поїхати?

– 25-го числа о 8-й годині ранку був до мене дзвінок одного із капітанів Військово-морських сил. І постало питання, чи потрібно направити когось на острів Зміїний, а чи, може, я сам сходить би для того, щоб забрати тіла загиблих 13 прикордонників. Вони ще всі живі. Не всі, правда, повернуті додому. Ще є деякі в полоні, але всі живі. І він сказав, кого можна послати. Я сказав, нікого посылати не буду, я піду. І 26-го числа, підходячи вже до Зміїного, нам з цього корабля, крейсера «Москва», який вже не крейсер, а підводна «лодка» (сміється – ред.), була дана команда зупинитися і допустити оглядову групу для перевірки екіпажу на рахунок зброї і перевірки корабля на рахунок якоїсь апаратури. Близько чотирьох годин нас обшукували. І практично можна сказати, що з цього часу ми вже були в полоні.

– Ви розповідали раніше, що вас багато допитували. І намагалися з'ясувати, чи ви – не розвідник? Як проходили ці допити? І чому, як гадаєте, вас вважали за розвідників?

– Вони запитували мене: «Чи працюєш ти в СБУ?». Вони запитували: «А в якому відділі СБУ ти працюєш, попе, і на яку розвідку?». І це були їхні основні запитання: «Чому ти прийшов на Зміїний?». Я кажу, щоб забрати тіла. «А зачем тебе эти тела?» Я кажу: «Як навіщо? Ну, солдат, яка різниця, чи він живий, чи він поранений, чи він загинув, я його повинен повернути сім'ї. Як це «зачем мне эти тела»? [Він відповідає]: «Не понимаю, не понимаю», це от щодо того, що «русские своих не бросают». Вони навіть не розуміли, для чого я повинен прийти і забрати тіла. А те, що капелан повинен працювати в СБУ, для них це було... Для них [інакше] – це дивно. Коли я вже прийшов поліграф, вони змушували мене такий відеоролик зняти, щоб я сказав, що боюсь «Правого сектора», повернутися в Україну, хоча весь «Правий сектор» у мене в храмі був, бо я був духівником «Правого сектору». Після цього, коли востаннє він (військовий – ред.) говорив зі мною, він каже: «Я тогда не понимаю смысла твоей должности, если ты не работаешь в конторе». Ось так.

– Ви провели 70 днів у російському полоні. Як це змінило вас?

– Якесь таке відчуття, що це було не зі мною, що це був якийсь страшний сон. Бо навіть вся ця ситуація, що є в Україні, це немов би з якоїсь паралельного світу, бо треба бути безумцем, щоб розпочати війну в 21-му столітті в центрі Європи. Щоб принести в нашу сім'ю, в нашу родину такий біль, такі гіркі сльози і таку велику біду. Це абсурд. І коли тебе беруть у полон, починають бити, починають катувати за те, що ти – українець, це не вкладається в голову.

– Ви також розповідали, що у полоні вас змушували співати гімн Росії. На вашу думку, чого намагалися досягти ті, хто вас поневолив?

– Навіть будучи там, в казематах, ми були вільніші, аніж вони. Бо я знав, що я рано чи пізно звідти вийду, живим чи мертвим, але я звідти вийду. А той охоронець і той військовий там так і залишались, в тих казематах. Бо мені здається, що Росія зараз стала колонією, Росія вся стала зоною.

– Вам присудили премію «Пам'яті народів» від чеської некомерційної організації Post Bellum. Розкажіть, як ви на це зреагували і що це для вас означає?

– Я думаю, ця нагорода не є фактом виконаної роботи. Мені здається, що ця нагорода є заохочувальним призом для того, щоб більше працювати. Бо нас чекає час, і я сподіваюсь, скорий час перемоги. Ось тоді буде вже амінь. А зараз я вдячний чесь-

кому народів за його підтримку, бо чеський народ найперший включився в допомогу моєму українському народові. Вони прийняли біженців, вони приймають по сьогоднішній день наших військових для реабілітації. Вони всіляко і політично, і економічно підтримують Україну. Я дякую чеському народові за таку велику підтримку. Бо я сподіваюсь, що зараз в світі не повинно бути людей, людей доброї волі, для яких це не їхня війна. Бо йде війна двох світів – тоталітарного режиму і вільного народу, вільної цивілізації, демократії. І люди доброї волі повинні допомагати Україні, бо Україна стоїть, як ті титани, тримають мирне небо не тільки над Україною, вони не пускають цю московську орду в Європу. Це мирне небо вони тримають над цією Європою.

– Хочу запитати вас як церковнослужителя, як потрібно віруючим людям ставитися до тих, хто пішов на Україну війною? Зараз, коли ця рана в українського суспільства настільки свіжа, багато хто не вважає, що загарбники заслуговують на прощення. Як до цього ставиться церква?

– Як можна пробачити тому солдату, який відрізав геніталії моєму воїну? Як можна ставитися до цієї нелюдини, яка відрізала живому солдату голову? Як можна ставитися до цієї орди, яка прийшла, знищила Бучу, Ірпінь і творила те з мирним населенням? Насилуючи, вбиваючи, гвалтуючи, і мародерилла (РФ відкидає звинувачення у скоєнні воєнних злочинів – ред.). Як можна до них ставитися? Як пробачити сльози батька і матері, коли втрачають сина? Як пояснити дитині, яка втратила батька?

– Нещодавно СБУ оголосила підозру Московському патріарху Кирилу. Все ж в Україні є ще багато парафій УПЦ (МП). На вашу думку, чи несе це загрозу Україні?

– Якщо світ думає розділяти Путіна, злочинця (коли президент США Джо Байден вперше назвав російського президента Володимира Путіна «воєнним злочинцем» через вторгнення в Україну, речник Кремля Дмитро Пєсков назвав цю заяву «неприйнятною і непростимою риторикою» – ред.), і Кирила, так званого патріарха, то це глибоко світ помиляється. Це є дві руки однієї системи. Чому ж під час допитів мене запитували, «в якому відділі СБУ працюю»? Ми зараз бачимо тільки верхівку цього айсберга, а почала розкриватися під час повномасштабного наступу. 33 кримінальних справи на священників Московського патріархату в Україні, які прикриваються словом «українська церква», вже доведені, що це коригувальники вогню. Більше ніж 65 кримінальних справ про колабораціонізм і сепаратизм. Це лише доведено, тобто зловлено за руку. А скільки ще приховано? А скільки ще агентів ФСБ в рясах працюють для того, щоб зрадити і зда-ти Україну?

Це є дуже велика проблема. З цим потрібно було боротися ще з 90-х років. Але, мені здається, ФСБшна система розуміла, що це є вплив на український народ, на його свідомість, на його чистоту духовну. І через цю духовність вони впливали на мозок українського народу. І дивиться, що вони по сьогодні кажуть, що у нас йде гоніння на православ'я. Це обман. Це вони обманують напрома весь світ. Бо йде не гоніння на православ'я, в Україні йде процес об'єднання. Але хіба може об'єднатися світло з темрявою? Хіба може ФСБшний піп об'єднатися з чистотою української православної віри? Ми вичищаємо Україну від їхніх впливів і їхніх ФСБшних розвідок, контррозвідок і того, що працює на Росію. Це не гоніння на православ'я. Це боротьба зі зрадниками, з колабораціонізмом і з сепаратизмом.

Сашко ШЕВЧЕНКО, сайт «Радіо Свобода», 17 листопада 2023 року. У скороченому вигляді. Повністю – за посиланням: diosvoboda.org/a/vasyl-vyrozub-zmiinyu-interview/32689332.html

За час окупації у Крим незаконно прибуло 800 тис. громадян Росії – Гельсінська спілка

У Крим із 2014 року незаконно прибуло до 800 000 громадян Росії, а близько 100 000 українців покинули півострів.

Джерело: Інститут вивчення війни (ISW), Українська Гельсінська спілка з прав людини (УГСПЛ)

Деталі: За інформацією аналітиків УГСПЛ, на території окупованого півострова ключовими елементами політики окупантів, яка змінила демографію, було: пільгове іпотечне кредитування; переміщення російських військових, правоохоронців, державних, медичних та освітніх працівників, суддів та їхніх родин; видворення українців

на материкову частину України; стикування переїзду українців на російську територію.

За інформацією аналітиків Гельсінської спілки, ідентичну політику державно-агресор проводить на інших окупованих територіях після початку повномасштабного вторгнення.

Але на цей момент колонізаційна політика є не настільки успішною як в Криму, оскільки інтенсивність бойових дій не дозволяє мотивувати цивільних росіян масово переміщатися на окуповані території.

<https://www.pravda.com.ua/news/2023/12/9/7432331/>

ОЛЕНА ІВАШКІВ — СУБОТА, 9 ГРУДНЯ 2023, 05:58

В Україні заснували Університет вільних народів Росії

На початку листопада в Україні розпочав роботу освітній проект «Університет вільних народів», де вивчатимуть національно-визвольну боротьбу представників поневолених народів РФ, які підтримують Україну. Про це йдеться на сайті Антиімперського блоку народів. Зазначається, що ініціаторами створення Університету стали Організація українських націоналістів (бандерівців), Антиімперський блок народів та інформаційно-політичний проект «Свобода народам».

Першими слухачами Університету стали активісти громадських організацій та об'єднань поневолених народів: чеченці, дагестанці, інгуші, татари, башкортти, буряти, якути, ойрат-калмики та інші. У рамках навчального курсу вони студіюватимуть історію національно-визвольних рухів, теорію державотворення, моделі соціально-економічного розвитку держави, елементи інформаційно-пропагандивної боротьби та ряд інших тематичних предметів.

Викладачами Університету є провідні українські експерти зі сфери дослідження визвольних рухів, правники, економісти та фахівці зі спеціальних дисциплін. УВН працюватиме в онлайн режимі, враховуючи усі безпекові аспекти щодо учасників навчання. Під час відкриття Університету вільних народів голова Організації українських націоналістів (бандерівців) Олег Медуніца наголосив на важливості підтримки боротьби поневолених народів як в історичному контексті, так і в сучасних умовах. Одним із центрів такої підтримки, у свій час, був створений саме з ініціативи ОУН (б) Антибільшовицький блок народів, який сьогодні відновив свою діяльність у форматі Антиімперського Блоку Народів.

Медуніца заявив, що спільно зі Збройними Силами України, військовими підрозділами поневолених народів у складі ЗСУ, з урядовими чинниками України та усіх цивілізованих держав світу Університет повинен «сповнити місію розвалу московської тюрми народів».

«А для того, щоб на руїнах імперії постали вільні демократичні держави, варто вже сьогодні навчати представників поневолених народів теорії та практиці державотворення. Саме таке завдання і поставлено перед УВН», - йдеться у повідомленні.

Керівник програм Університету вільних народів, координатор проекту «Свобода народам» Леонтій Шипілов зазначає, що сучасна україно-російська війна вкотре продемонструвала, що Росія є екзистенційним ворогом України та всього вільного світу. За його словами, Росія в усі часи заперечує право на життя не лише української нації, а й інших окупованих нею народів. «Необхідною передумовою і водночас результатом перемоги у війні є деконструкція Росії, приведення її до такого геополітичного, мілітарного, економічного та гуманітарно-демографічного стану, за якого вона не становитиме загрози іншим країнам. Однією із цілей, а разом з тим і засобів деконструкції Росії виступає деколонізація поневолених Московією народів та постановлення нових національних держав на її сучасній території», - наголосив він.

Як повідомили організатори проекту, Університет вільних народів працюватиме як постійний навчальний центр, випускаючи кожного року висококваліфікованих фахівців з питань державотворення та організації національно-визвольної боротьби. Напередодні стало відомо, що Україна набирає новий батальйон «Сибір», який повністю складається з громадян Росії. Ці солдати стануть частиною регулярної української армії та підуть воювати проти Кремля.

Сайт «Еспресо», 14 листопада, 2023 року, вівторок

<https://espreso.tv/v-ukraini-zasnuvali-universitet-vilnikh-narodiv-rosii>

Фото для ілюстрації взяте з іншого матеріалу, за посиланням: https://censor.net/ru/photo_news/165905/rf_tyurma_narodov_svobodovtsy_pytirovali_konsulstvo_rossii_v_odesse_fotoreportaj

Микола КОРОБКО: знову і знову...

Лідер України творчої торував шлях у майбутнє і вів людей за собою

Нині, під час надпотужного зіткнення у російсько-українській війні країни творців зі зграями паразитарної імперії, визначається, наскільки важливим для перемоги над ворогом є не енергія ненависті й бажання руйнувати геть все перед собою (а якраз так діють росіяни), а енергія творчості, яка є основою людської природи. Тому нам для досягнення успіху треба орієнтуватися саме на дію такої енергії і на самих творців, які обороняються у боротьбі з навалю паразитів і ведуть людей за собою. Але при цьому ми не маємо забувати про лідерів, які своєю діяльністю дбали про організацію в нашому суспільстві таких творчих структур, орієнтованих насамперед на українську ідентичність, ще до початку цієї війни. А в Кривому Розі таким незаперечним лідером я вважаю Миколу Івановича Коробку, з яким я познайомився ще на початку 1990-го року, коли він став народним депутатом України.

РУХ – ЦЕ НАЙГОЛОВНІШЕ

«Рухатись у завтра і нізачо не здаватися та ні в якому разі не опускати руки на цьому шляху в моменти невдач або поразок, а долати й долати різні перешкоди, якими б потужними вони не виглядали», – мабуть, саме таким у своєму підсумковому варіанті було основне правило життя Миколи Івановича. А ще, на мою думку, він з усіх сил намагався зрозуміти ту чи іншу людину, яка зустрічалася на його життєвому шляху, і (в разі знаходження спільних орієнтирів та вподобань) намагався зробити її своїм однодумцем і діяльним помічником у розбудові українського громадянського суспільства.

І ще не можу не згадати, що чи не найголовнішим моментом у своїй діяльності він визначав РУХ у всіх його можливих і характерних для людини проявах (починаючи з процесу мислення і завершуючи діями, які мають бути у гармонії з її природою). У тому числі – в українському громадянському суспільстві. Тож і не дивно, що саме він започаткував у Кривому Розі організацію «Народний рух України за перебудову».

Однак і саме поняття «рух» у Миколи Коробки асоціювалося передусім із живою природою, яку він захищав до останніх днів свого життя від агресивного ставлення до неї з боку людей, які у масі своїй ще й досі до неї ставляться зверхньо: як до чогось такого, що можна використати лише у своїх корисливих цілях. А у нього тут було таке правило: «З повагою треба ставитися до кожної травинки». Та й до транспорту з цієї ж причини він ставився по-особливому: не любив той транспорт, що забруднював повітря. Тому в нашому місті, за рідкими винятками, їздив лише на тролейбусах, трамваях та на підземному швидкісному трамваї. Однак найчастіше використовував для цього свій велосипед. Та й не просто використовував, а дуже майстерно, бо навіть тоді, коли йому вже було понад сімдесят років, він неодноразово брав участь у велоперегонах містами України, де кожному учаснику (незалежно від віку) доводилося за добу долати відстані до сотні кілометрів, а то й більше!.. (На світліні: Микола Коробко після завершення одного з таких перегонів)

РОЗВИВАВ ОСНОВИ УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Сьогодні увесь цивілізований світ дивується тому, як це «якась маловідома Україна» успішно протистоїть загарбницькій армії найбільшої країни в світі та ще й при цьому визволяє раніше загарбані нею території. А секрет цього явища – досить простий: бо у масі своїй країна творців протистоїть країні паразитів. Адже для українців найголовніше у цьому протистоянні – захистити свою свободу вільно жити і творити на своїй землі, а для армії з паразитарної імперії найхарактерніше – це руйнувати, вбивати, калічити і гвалтувати, виконуючи накази свого царя «сотоваріці».

Тому не дивно, що лідер-творець Микола Коробко навіть у геть зросійщеному наприкінці 80-х років Кривому Розі був для активних українців найбільш привабливою фігурою для реалізації планів «панувати у своїй сторонці» (а не десь у чужих краях), виростаючи творцями й за-

хисниками рідної землі та живої природи. І тут високий статус не мав ніякого значення. Тому й переміг на виборах до Верховної Ради уже в першому турі, здобувши при цьому перемогу не просто над звичайним мером міста, а ще й у його особі над тодішнім членом Президії Верховної Ради України.

Та він і далі продовжив свою важку працю з розбудови в нашому місті основ для розвитку саме українського громадянського суспільства: майбутньої підвалини як для протистояння внутрішньому олігархату, так і сусіду-загарбнику у вигляді паразитарної імперії. Тож зовсім не випадково він став одним із засновників і в подальшому багаторічним керівником відродженого Криворізького міського об'єднання ВУТ «Просвіта» імені Тараса Шевченка. А пізніше, у свої 78 років, разом із групою криворізьких правозахисників, працював на одному із місцевих заводів, виробляючи там захисні матеріали для нашої бронетехніки. Витримавши не одну рейдерську атаку на організацію криворізької «Просвіти» з боку представників партій так званого демократичного спрямування, він ще у 2010-му році ініціював і створив у місті громадську організацію «Криворізьке міське правозахисне товариство», яке діє й сьогодні й випускає газету «Промінь Просвіти Є». А ще через кілька років, будучи керівником КМПЗТ, очолив у Кривому Розі Секретаріат українсько-польського Партнерства з відродження річки Саксагань.

НЕ АГРЕСИВНИМИ ПАРАЗИТАМ И ВИВИЩУВАТИСЯ НАД ЛЮДЬМИ, А ВИРОСТАТИ ДІЯЛЬНИМИ ТВОРЦЯМИ

Та далеко не тільки на рівні Кривого Рогу Микола Коробко своїми діями гуртував українське громадянське суспільство, торуючи незалежній Українській державі шлях у майбутнє. Так, у складі депутатської групи «Народна Рада» (а вона тоді була опозиційною до провладної прокомуністичної так званої «Групи 239» він працював у її Секретаріаті. Став також і одним із засновників всеукраїнської громадської організації «Спілка офіцерів України». Крім того, кілька років був головою всеукраїнської екологічної асоціації «Зелений світ». А в 2007-му (разом із одним із засновників Міжнародного фестивалю в Україні про права людини Docdays UA Геннадієм Кофманом) у Кривому Розі, вперше на Дніпропетровщині організував регулярні, щорічні, кінопокази найкращих фільмів цього фестивалю.

Але все це відбувалося паралельно з майже щоденною роботою над різними документами і з аналізом різних обставин щодо захисту прав українців у судах. Відповідаючи на мої запитання з нагоди десятирічного ювілею ним же замисленої і створеної незалежної добровільної газети «Промінь Просвіти», Микола Іванович,

зокрема, розповів і про те, як починалась його ця робота із правозахисту: «А потім (це було в період 1995-1996 років) мені навіть довелося бути представником у судах. Зокрема, коли я представляв інтереси ад'ютанта Міністра оборони України Костянтина Морозова...». І це він робив, не маючи юридичної освіти. Причому – з кожним роком все успішніше. А ще працював керівником ревізійної комісії в Українській Гельсінській спілці з прав людини (УГСПЛ). Та, попри відсутність фахової освіти (а він був геологом, а не юристом), Микола Коробко здобув перемогу навіть у Європейському суді з прав людини (ЄСПЛ), де представляв інтереси подружжя Білих з Кривого Рогу.

Так само, з повною самовіддачею і творчо, він підходив і до роботи журналістом: незалежним, а не підвладним. А в 2010-му році ще й став одним із переможців всеукраїнського журналістського конкурсу «Проти катувань». І ті, що зацікавлені його такою діяльністю, вчитавшись у його тексти, зрозуміють, наскільки глибоко Микола Іванович мислив і як майстерно виконував цю роботу.

Але при всіх цих своїх талантах та високих організаційних здібностях Микола Коробко був дуже уважним до зустрічних людей і (як ніхто з моїх усіх знайомих) міг вислуховувати і знайти спосіб якось допомогти. І це його кардинально відрізняло від величезної когорти інших, з високими амбіціями і бажаннями будь-що покерувати та ще й мати з цього якусь матеріальну чи статусну вигоду, якийсь зиск. А він був зовсім не таким і абсолютно не зрозумілим для тих амбіційних типів. Ось, наприклад, що написав після відходу Миколи Івановича з життя 30 березня 2021 року в парламентській газеті «Голос України» в числі від 6 квітня керівник інформаційного центру Української екологічної асоціації «Зелений світ» (за статутом 1992 року) Сергій Федоринчик: «Це був моральний взірєць, життя і справа якого заслуговують цілої книжки... Коли закінчився термін його депутатських повноважень, повернувшись до Верховній Раді довікватну квартиру в депутатському будинку на Оболоні і повернувшись у свою хату в Тернівському районі (північний край Кривого Рогу). Відмовився подавати заяву на підвищення депутатської пенсії, коли уряд підвищив депутатські зарплати і пропорційно до них зросли пенсії депутатів попередніх скликань».

І я думаю, а чи знайдуться такі відверті й безкорисливі лідери-творці серед нині діючих українських парламентарів? Серед наших українських воїнів – ТАК, бо вони віддають навіть свої життя. А от серед депутатів – не знаю...

А нам, українцям, на сьогодні найголовніше – орієнтуватися саме на кращих, аби не уподібнитись тій хижачко-паразитарній дрібноті, що кинула проти нас цілі армії і хоче підкорити або цілком знищити Незалежну Україну. Хочуть знищити країну творців, Україну творчу, яка духовно збагачує все людство.

Сергій ЗІНЧЕНКО

«НОВО-ЧЕРКАСЬК» ПІШОВ СЛІДОМ «ЗА «МОСКВОЮ»

У вівторок Генштаб ЗСУ повідомив: протягом минулої доби на фронті відбулося 98 бойових зіткнень, сили оборони знищили щонайменше 1010 окупантів, 22 танки та... корабель. «Цього разу услід за флагманом чф рф, крейсером «москва», прямує великий десантний корабель «новочеркаськ», – підтвердив очільник Повітряних сил ЗСУ Микола Олещук. Він констатував: а флоту на росії стає дедалі менше!

Згодом у ПС уточнили, що російський «новочеркаськ» атакували крилатими ракетами з тактичної авіації близько 02:30, і відвітували про нього як про знищений. Своєю чергою жителі Феодосії в окупованому росіянами Криму вночі повідомляли про гучні «салюти» над містом. Речниця сил оборони півдня України Наталя Гуменюк припустила, що велика детонація була спричинена не просто пальним чи боєкомплектом самого корабля, а ймовірно, вантажем, який перебував на борту.

Деякі спостерігачі висунули версію, що уражений корабель чф рф міг перевозити дрони-камікадзе Shahed-136. Мовляв, тому так потужно вибухав. Аналітики кажуть: якщо на ньому окупанти й могли перевозити ударні БПЛА, то хіба що з території рф. Транспортувати «шахеда» безпосередньо з Ірану російський «новочеркаськ» не міг, бо Туреччина не пропускате через протоки Босфор і Дарданелли військові кораблі обох сторін.

До речі, це вже другий приліт по рашистському ВДК за час повномасштабного вторгнення. Перший завдано ракетними військами ЗСУ по рашистських кораблях в акваторії тимчасово окупованого Бердянська 24 березня 2022 року. Тоді «новочеркаськ» зазнав незначних пошкоджень, залишив гавань і пішов на ремонт у Севастополь.

За словами експерта Defense Express Сергія Згурця, з початку великої війни «новочеркаськ» — це вже 22-й «200» чф рф. На його думку, чергове влучання у ВДК росіян свідчить про те, що їхня система ППО не здатна забезпечити охорону критично важливих об'єктів рф у Криму. Натомість Україна продовжує ефективно знищувати військову інфраструктуру окупантів на півострові.

За нічний феєрверк у Феодосії росія почала мститися з самого ранку вівторка. До полудня в Україні тричі оголошували повітряну тривогу... А у ніч на 26 грудня країна-терорист атакувала Україну 19 ударними БПЛА, 13 з яких знищили наші сили ППО.

Ольга ВІТЕР, сайт газети «Голос України», 26 грудня 2023 року (У скороченому вигляді. Повністю – за посиланням: <http://www.golos.com.ua/article/375896>)

До вашої уваги, наші шановні читачі, нові твори творців із Дніпра-Січеслава: Наталі Федько і Ярослава Трінчука. Як завжди, вони глибинно актуальні, бо стосуються найголовнішого, чим ми живемо і на що сподіваємось,

а також – в чому наша основа. Побажаємо їм і надалі бути такими ж яскравими зрозумілими: як у своїх відчуженнях реальності, так і в майстерності її змалювання.

КРИК У МОРОЗНОМУ ЛІСІ

Присвячую "оксамиткам" - українським жінкам з богеми середовища (актрисам, танцівницям, поеткам), які були репресовані радянською владою. Зокрема - балерині Іті Пензо. Це про неї писав Юрій Яновський у романі "Майстер Корабля".

Її забрали в сукні оксамитовій
Валити ліс.
Везли в бруднім,
скривавленім вагоні,
Не чули сліз.

До неї подруга тулилась:
- Невже кінець?...
А зорі... Зорі в душу їм дивились.
Мовчав Творець.

Чи є у ката милосердя?
Таки нема.

В снігах вона іде
назустріч смерті

І крадькома

За нею стежить Звір:
- Ну як, здаєшся? Скоришся?
Боїшся?

- Ні... І морозний ліс
Здригнувся вперше не від крику,
Ні - від тиші...

Їй снився знов останній танець.
Безумство фарб,
натхненність рухів...

Але міраж раптово тане...
Звіряча лайка ріже вуха.

Наглядач лайку вивергає,
Цинічно курить папіросу.
А сніг утомлений лягає
На сиву косу...

- Як ти вижила?

- Не знаю...

Можливо, Бог почув молитву...

У снах я в танці кожну

ніч літаю,

Та біль, мов бритва,

Щоранку ріже тіло й душу.
Кістки поламані катми -
Вже не зіцлює.

Змиритись мушу.

Танок завмер поміж світами,

Щоб пам'ятали я і ти

Про них, знедолених. Про тих,

Кого за людяність вбивали,

В морозний ліс в сукенках

знали...

ЕПОХА

Хто ти мені, епохо?

Вовк чи бентежний друг?

Дай відпочити трохи

Від ран. Від розлук.

Знаю, що світ став іншим.

Плачуть льодовики.

Натовп із гордих віршів

Хоче зліпить казки,

Щоб не прокинутись...

Лячно, що ми у пастці.

Вирватись треба, тре...

Ми вже давно не в казці.

Людство помре?..

Хочеться відмотати

Плівку оту назад...

Сина ховає мати,

Гіркне сльоза...

Думують ляльководи,

Що обдурили всіх,

Що лиш собі свободу

Знайдуть на полі утіх.

Втім - це неправда.

Янголи ходять світом.

І Мефістофель - теж...

Бачать їх лише діти

Й ті, що сумні без меж.

Я ж бо обрала стати

Стежкою для прозорінь.

Наталія ФЕДЬКО,
грудень 2023 року.
Малюнки авторки
"Поранена вода",
"Бентежне серце".

Темно. Сумно. Телефоную мольфару: «Ти колись говорив, щоб ми думали гарно, адже Бог читає думки наші. Тож мусимо робити так, щоб нашому Творцю читання не було мукою». – «Так, я весь час про це говорю. Думайте так, щоб Господу нашому було приємно читати». – «А я не можу думати гарно. Я тішуся, коли вбивають орків і хочу, щоб їх убивали побільше». – «Все нормально. Путіноїди – заперечення порядку Бога на землі, тому повинні зникнути». – «Від цього

ства. А ти знаєш скільки тебе хочуть убити?» – «Уже знаю... І що нам тепер робити?» – «Думати про гарне». – «Не жарти». – «Я давно забув, що таке жарти. Ще коли зрозумів, що трильйони грошей іде на те, щоб скалічити людині психіку. Розумієш? У людей забирають розум, здоров'я, забирають у неї ресурси, час, простір задля того, щоб покалічити її свідомість». – «І невеликій групі негідників вдається це зробити». – «Так. Найгірше – люди добровільно погоджуються на

воріш, люди мистецтва. Та це не так. То продажні особини, які створюють тилове забезпечення хаосу. Вони можуть бути талановиті, але дурні й не розуміють просто: чим більший талант, тим більша відповідальність. А продажний артист, журналіст, політик, письменник, учитель, професор – як продажна дівка. Їхніми словами – другосортне м'ясо». – «Могли бути свідками гармонії, а стали живою хаосу». – «Так. Ти колись говорив «Нетребко», «Не-

час гармонії, що новітні технології дозволяють поширювати ідеї...» – «Так новітні технології і дали можливість поширювати ідеї... в тому числі й людиноненависницькі. А разом з тим, і сірість, і всяка підлота отримала шанс тиражувати свою глупоту». – «І вони тим користуються у повній мірі. Нині телебачення, соціальні мережі захопили сірі. І нема на то ради...» – «І не розуміють вони, що брехня то інструмент пекла, а вони стають його слугами». – «Вони вважають,

культури – «руссій мір» – «А більшовизм?» – «Більшовизм, «руссій мір» – то синоніми абсолютного зла. Отруйний гній на тілі планети. Просто у «міра» надто багато грошей, які йому щедро давав за вуглеводні приспаній світ». – «Не тямлячи, що відгодує свого можливого вбивцю». – «Захід прекрасно розумів, що в Мордорі ніякої політичної системи не існує. Там просто головний свинопас роздає біля корита. І все». – «Від нашої розмови стало ще важче». – «Я тобі ось що скажу. Нам важко, бо ми відчуваємо рани Бога. Надто часто і самі наносимо ті рани, не розуміючи, що вони політимиуть у нас...» – «І що нам робити?» – «Є тільки один спосіб – розумнішати». – «Ага, от так нація прокинулася рано і збагнула, що їй треба розумнішати...» – «Твоя іронія більш ніж доречна... Українці порозумнішають тільки через усвідомлення своєї ганьби. І це надзавдання нації». – «Щоб усвідомити ступінь ганьби, необхідно осягнути рівень честі й гідності, які можуть бути втрачені. Як в окремої особистості, так і в нації». – «Так. Адже честь – це штрихкод, який показує свободу душі людини від внутрішнього звіра». – «Свобода... Як багато у цьому слові». – «Ми надто часто промовляємо це слово, але не бажаємо розуміти, що свобода болить...» – «Так. Свобода болить...» Світло погасло... Телефон замовк... Сумно...

МОЛЬФАР. ПРОСТО ТИХА РОЗМОВА

го надто важко – хочеться втекти з земної кулі». – «Це дезертирство. Але воно не допоможе. Все одно себе з собою ти тягтимеш. Куди б ти не пішов». – «У мене враження, що відкрилась якась безодня і звідти вивернулася пекельна смердюча гуща і залила собою всю росію». – «У тебе враження, а я знаю, що так воно і є». – «Це не нація і не народ. Це – якась нова популяція приматів, у якій відсутні начисто такі категорії як емпатія, совість, гідність». – «Так. Добре, що ти сам це зрозумів». – «Що відбувається у світі? Невже людина в небезпеці?» – «У більший ніж ти думаєш. У тебе яке бажання зараз?» – «Убити ворога». – «Правильно. Таке бажання у половини люд-

таке». – «Той процес уже незворотний?» – «Наближається до червоної лінії». – «Захід породив потвору, Захід повинен і знищити її». – «Він намагається відмежуватися від цього і з задоволенням делегував до України...» – «Україна справляється зі своєю місією?» – «Так. Правда, надто дорого за то платить». – «Знаєш, що я ніяк не можу зрозуміти. Як могли таке допустити та ще й підтримувати люди мистецтва?» – «Все банально до нудоти. Ти надаєш мистецтву універсального наповнення. Насправді так і має бути. Але там, де шанують Бога й гармонію. У Мордорі панує хаос. А в хаосу є свій фронт і свій тил. Тил хаосу не завжди розуміє, ким він є. Ти го-

требко». А виявилось, що це глевка купка на тісті життя. І Європа зрозуміла: Нетребко – продукт реклами. Вона вже не повинна і кричить». – «Продала гідність – талант покинув. Значить, усі, хто підтримує зараз кремлівську банду, є підніжками хаосу». – «Більше. Слова ідейних обслуговувачів – це сходи, якими їхнє військо йде убивати. Усі вони вбивці, як і ті, хто стріляє з автомата, гармати, запускає ракети чи віддає накази. Слова публічної особи не можуть бути нейтральними. Вони завжди несуть у собі певний заряд. Або заряд творчості, або руйнації. І хочуть того чи ні, вони створюють катам алібі. Як нинішнім, так і завтрашнім». – «Я колись думав, що наближається

що причетні до чогось великого». – «Так. А насправді пнуться легітимізувати велику руйнацію. Причому, роблять то агресивно й не усвідомлюють вини – звикли бути продажними». – «Якби ті, хто підтримував захоплення нашої території, у свій час осудили цю авантюру, то зберегли б честь, людську гідність і, вже очевидно, сотні тисяч життів. І своїм громадянам, і нашим. Вони ж підтримали вбивство...» – «А світовій економіці втрати – десятки трильйонів доларів... Ви мусите пам'ятати, що оті артисти, політики, вбивці, гвалтівники, мародери, журналісти – це учні російської культури». – «Жорстоко». – «Жорстоко. Найбридкіший продукт цієї